

וכדעת המהרש"ל. וראה בכף החיים (אות ח'). וראיתי בכת"י למרן אאמו"ר שליט"א שהביא מה שכתב הרב פעלים בתשו' שם, שהביא דברי הערך השלחן, שכתב בביצה בת יומא יש אוסרים. ש"ך. אבל מהרש"ב"א שכתב דביצה דספנא מארעא שמותרת, הכי נמי בת יומא. מיהו "מצאתי" לרש"ל שחילק דהתם אינה ראויה כלל וכו'. ע"ש. והעיר עליו, דלא זכר שר את יוסף מרן הבית יוסף ז"ל דאלו מציאות שלו, הלא הם כתובים על ספר הבית יוסף, ואין כל חדש.

וכתב הפרי מגדים, ומיהו ודאי בנמצא דם בביצה בת יומא לא הוי אלא מדרכנן, ונפקא מינה להקל בספיקו, וכגון בנפל ללח ואינו יודע אם יש ששים וכדומה. וכן כתב בזבחי צדק. ומופת הדור הגאון החזון איש (יורה דעה סימן ח' אות א') היקל על כל פנים בתערובת ביצה בת יומא, דהא דאסרו ביצה בת יומא אין לו מקור בש"ס, ולכן כל שהביצה שלימה ובריא במראה וריח וניכר שאין זה מריקום אפרוח, הויא כביצה בת יומא ויש להקל בתערובת. ע"כ. ואמנם בשו"ת שבט הלוי חלק ב' (סימן כב) כתב, דבזמן הזה יש עוד ספק גדול להתיר, דספנא מארעא, וכמעט כל הביצים בני יומן, ובעלי הלולין לוקחים אותם מיד אחרי ההטלה כדי שהתרנגולת לא תשב על הביצה, ובצירוף כל זה יש סניף גדול להקל בשאלות הנולדות בדם ביצים. ועיין בדרכי תשובה שהביא ויכוח בין הרב גור אריה הלוי, להרב זרע אמת, אי ספק ספנא מארעא מותר, והרב זרע אמת מחמיר בזה, כיון שהוא ספק דלא שכיח ואינו ראוי להצטרף לספק, ורק לסניף בעלמא. ואם כן בזמן הזה דספנא מארעא שכיח מאד, וגם רובם נאסרו רק משום לא פלוג, דהוה ליה ביצה בת יומא, לפיכך מצינו יסוד גדול להקל. ע"ש. ואף דמה שכתב שרוב הביצים הם בני יומן אינו מוכרח, שהרי כיום קונים תבנית שלימה של ביצים, והרבה אין גומרים את התבנית אלא אחר זמן, מכל מקום לדינא מצינו יסוד גדול להקל בזה.

ביצה שהתרנגולת דגרה עליה

ואם הביצים שהו תחת התרנגולת כמה ימים, הנה בגמרא (חולין סד:) איתא, ביצים מוזרות נפש היפה תאכלם. ופירש רש"י, ביצים שאינן של זכר, ואין אפרוח קלוט בהם לעולם. נפש היפה תאכלם, שאינו איסטניס ואין דעתו קצה בהם, תאכלם. ואף על פי שישבה עליהם תרנגולת ימים רבים. ע"כ. ומבואר, דדוקא מי שאינו איסטניס יאכל ביצים אלו, הא איסטניס לא יאכלם, וכנראה דהוא משום שיקוף. ובאמת שכן כתב בשבולי הלקט בשם הגאונים, דאסורים משום שיקוף. וכתב הש"ך (סימן סו ס"ק טו) דמקור דבריהם מהגמ' הנז'. וכתב, שכן כתב באיסור והיתר הארוך (כלל מב דין ה'). ע"ש. וכן הוא בפרי חדש שם. אלא שמרן הבית יוסף (שם) כתב, ואין לדבר זה שורש בש"ס, וגם לא ראיתי לשום פוסק שכתב כן, אדרבה רש"י כתב, שאף על פי שהתרנגולת ישבה עליה ימים רבים, מותרים. וכן כתב בתורת חטאת (כלל סב דין ו). ועיין בכף החיים (אות נח) מ"ש בשם הזבחי צדק והבן איש חי.

ביצה שנמצא בה קורט שחור

וביצה שנמצא בה קורט שחור אם נאסרת, הנה במסגרת זהב (סימן מו) כתב בשם מ"מ לאסור. ונראה פשוט דטעמו משום דקיימא לן כל שחור אדום הוא אלא שלקה. [ועיין ביורה דעה סימן קפח, ובפתחי תשובה שם, ובשו"ת רב פעלים חלק ג' סימן ג']. וכן כתב בשו"ת שאלת שלמה חלק א' (סימן עח). ע"ש. וכן כתב בשו"ת דברי מלכאל חלק ב' (סימן לט)

ח. מותר לגמוע ביצה בין חיה בין שלוקה, ואין צריך להשגיח אם יש בה דם או לאו. דסמכין על רוב הביצים שאין בהם דם. וכן היה נוהג רבינו האר"י ז"ל. ומכל מקום כשמטנגים ביצה במחבת נהגו לבדוק את הביצה אם יש בה קורט דם או לא. (ח)

בשם שו"ת טוב טעם ודעת להגרש"ק. אולם לפי מה שכתב מרן ז"ל דכשנמצאת עם קורט דם על החלבון וטרפה שמוותרת, אי נמי לא טרפה זורק הדם ושרי, הוא משום דאין איסור הדם שם אלא מפני מראית העין. וכן כתב הרשב"א והביא דברי הבית יוסף. אם כן הכי נמי דליכא מראית העין נמי שרי. וכן ראיתי בשו"ת התעוררות תשובה חלק ג' (סימן ה') שכתב לאסור מטעם כל אדום שחור וכו'. ושוב תלה זה בב' תירוצי התוס', דאי משום מראית העין הכא שרי, ואי דאורייתא אסור. ע"ש. אלא דבלאו הכי לא נפקא מינה מידי לדידן שמנהגינו לאסור כל הביצה איפוא שנמצא בה הדם. אם כן בכל אופן יש לאסור, וכמו שכתב הש"ך (ס"ק יב), וחלק על הלחם חמודות. ועוד, דאפשר דאסור כאן אפילו למטעם מראית העין אף שזה שחור, כשם שאין אומרים ביצה מוכחת משום גזירה אטו עוף ודם דאורייתא. [קטע זה ממרן אאמו"ר שליט"א - מכת"י].

לגמוע ביצה חיה בלי לבדוק אם יש בה דם

ח) הגה אף שיש ספק אם יש בביצה דם או לא, הרי להסוברים דאיסור דם בביצים הוי דרבנן, הוה ליה ספק דרבנן ולקולא. וכן משמע בגמרא (עירובין מא.), דרבי עקיבא כאשר היה בתענית בערב שבת, הביאו לו ביצה מגולגלת וגמעה חיה. ומבואר, שלא היה חושש שמא יש דם בביצה. ובבית יוסף (סימן סו) הביא בשם הגהות מיימוני (פרק ג' מהלכות מאכלות אסורות) דמן הסתם אנו סומכין על רוב ביצים שאין בהן דם, ומשום הכי מעשים בכל יום שאנו אוכלים ביצים צליות, אף על פי שאינן יכולות ליבדק, ומה שרוצים לבדקן כשרוצים לטגנן או לעשות מהן תבשיל, תומרא בעלמא הוא. וכן כתב הרשב"א בחידושיו (פרק אלו טריפות). וגם התוס' והרא"ש (כריתות כא:) כתבו, דמעשים בכל יום שאנו אוכלים ביצים מגולגלות אף על פי שאינן יכולות ליבדק. ע"כ. ואמנם בכנסת הגדולה (הגהות בית יוסף אות מה) כתב, דיש בני אדם שאין אוכלים ביצים מבושלים אם לא שבדקום, דהיינו שפותחים אותם ומריקין בקערה ומחזירין אותם לקליפתם וסותמין הנקב וצולין אותם. ע"כ. אולם באחרונים הביאו בשם המהר"ח"ו (בשעה"מ פרשת אחרי) שכתב, ראיתי למורי [האר"י ז"ל] שפעמים שהיה גומעה כשהיא צלוייה בלי שישגיח בתוכה אם יש בה דם או לא, ולא היה חושש לסברת המחמירין שלא לגמוע ביצה צלוייה. והביא ראיה מן התלמוד מכמה מקומות. והביא דבריו מרן החיד"א במחזיק ברכה (סק"ט), וסיים, ובהגלות נגלות אמרי קדוש רבינו האר"י ז"ל אין לחוש לחומרת הבני אדם הנז'. וכן כתב בזבחי צדק. וכתב הרמ"א (סימן סו סעיף ח'), ומכל מקום נהגו להחמיר כשעושין מאכל עם ביצים ביום, שרואין בהם אם יש בהם דם. וכן הוא בבן איש חי, דמכל מקום כשעושין מאכל עם ביצים במחבת נוהגים לראות ולעיין בביצים בעת שמשכרים אותם אם יש בהם דם או לא. ע"ש. וכתב בספר גילוי דעת. דהוא הדין כלילה שבו דקים הביצה לאור הנר.